І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь... Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 83. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 4-го ТРАВНЯ 1972 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MAY 4, 1972 No. 83. VOL. LXXIX.

Сенатор Гомфрі переміг у правиборах в Індіяні

Індіянаполіс. — Сенатор Гюберт Г. Гомфрі здобув малу перемогу над губернатором Джорджом Воллесом у правиборах в стейті Індіяна у вівторок, 2-го травня. У початкових підсумках голосів сенатор Гомфрі мав 46 відсотків, у порівнянні із 42%, що їх мав губернатор Воллес та 12 відсотками голосів, що їх віддано на кандидатуру сенатора Едмунда Москі, хоча він уже відступив від активної кандидатури. Також у стейті Огайо початкові підсумки голосів давали малу перемогу сенаторові Гомфрі над сильною в тому стейті кандидатурою сен. Джорджа МекҐоверна. Минулого вівтірка відбулися правибори також в стейті Алабама, в якому виразну перевагу мав губернатор Воллес, та в Дистрикті Колумбія, в якому всі обрані делегати на Демократичну конвенцію заявилися за „фаворизованим сином" Дистрикту, о. Волтером Е. Фонтроєм. У кандидатурі Республіканської партії президент Ніксон в усіх тих правиборах мав тільки номінальних опонентів. Підрахунки голосів в Огайо, зокрема в районі міста Клівленду, на кілька годин припізнилися, як і припізнилися самі вибори з уваги на труднощі з виборчими машинами, що їх в деяких околицях вжито вперше. Спостерігачі стверджують, що в жадних із відбутих вівтіркових правиборах не було такого демократичного кандидата, що міг би почванитися „ентузіястичною підтримкою" виборців.

Гюберт Г. Гомфрі

ПОМЕР ДЖЕЙ ЕДҐАР ГУВЕР — ДИРЕКТОР ЕФ-БІ-АЙ ПРОТЯГОМ 48 РОКІВ

Вашингтон. — У вівторок 2 травня ц.р. помер тут у своєму мешканні на 77-ому році життя директор Федерального Бюра Інвестиґацій — Еф-Бі-Ай — протягом останніх 48 років Джей Едґар Гувер. Смерть постигла його під час сну несподівано в наслідок високого тиснення крови вночі з понеділка на вівторок після виповненого працею дня. Офіційне повідомлення про смерть Джей Едґара Гувера проголошено у вівторок в 11-ій годині ранку. Одноголосним рішенням Конгресу постановлено, що тіло Покійного буде виставлене в Капітолю — почесть, що її досі признано тільки двадцять й одній особі, в тому числі самим президентам і колишнім президентам країни. Похорон Джей Едґара Гувера відбудеться в четвер 4 травня ц.р., прощальну промову виголосить президент Ричард М. Ніксон. Похоронні обряди проведуть священики з Презбітеріянської Церкви, до якої Покійний належав.

Джей Едґар Гувер був директором Федерального Бюра Інвестиґацій, від часу його створення, починаючи з 14 травня 1924 року. Народжений на Новий Рік 1895 року у Вашингтоні в родині федерального службовця, Джей Едґар Гувер студіював після закінчення середньої школи гуманістичні науки в Університеті Вірджінії і згодом право в Університеті Джорджа Вашингтона і, здобувши там магістерський диплом, працював спочатку адвокатом і згодом урядовцем в Департаменті Юстиції. На початку 1920-их років у бурхливих повоєнних часах він став керівником Відділу Загальної Розвідки при Департаменті Юстиції, що його в 1924 році перейменовано на Федеральне Бюро Інвестиґацій. Головним завданням цього Бюра стала боротьба з підривною діяльністю большевицьких і комуністичних організацій, і під час війни з нацистівськими елементами, як також поборювання злочинства. Під міцним керівництвом Джей Едґара Гувера Федеральне Бюро Інвестиґацій розбудовано в могутню організацію охорони правопорядку із яких 15 000 службовиками. Ця організація була дуже успішною в розкритті численних змов і шпигунських афер та важких злочинів у федеральному засягу. Останнім часом, у зв'язку з посиленням різних підривно-пацифістичних рухів, Джей Едґар Гувер був атакований різними ліберальними особливо ж прокомуністичними чинниками. У проголошеній з приводу смерти Джей Едґара Гувера заяві президент Р. Ніксон ствердив, що покійний служив віддано і з найбільшою посвятою американській нації в час урядування восьми президентів ЗСА і ніколи не уступав із поля бою чи змагань. Його ціллю, за словами Президента, була допомога у створенні великої і доброї американської нації й очолювана ним установа стала зразковою для різних держав світу.

Джей Едґар Гувер

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

Середа, 3 травня 1972

ПИСЬМЕННИК КЛІФФОРД ЕРВІНҐ, ЙОГО ДРУЖИНА і Р. Соскайнд, які написали фальшиву „автобіографію" мільйонера Г. Гюза й продали її видавництву „МекҐров Ґілл", обвинувачені у злочинній змові й обманстві. Вони визнали себе винними. Видавництво „МекҐров Ґілл" вимагає, щоб вони повернули виплачений гонорар у сумі 776 000 долярів та ще заплатили майже 200 000 долярів за судові витрати.

НА МАНГЕТТЕНІ В НЮ ЙОРКУ ПОЛІЦІЯ завважила, як два невідомих намагалися виламати двері в запаркованому на 47-й вулиці втомобілі. Поліція, затримавши й обшукавши їх, знайшла й забрала отруйної „героїни на 30 000 долярів, а разом із „героїною" і обох „героїв".

КАНАДІЙСЬКИЙ ДИПЛОМАТ ДЖОРДЖ ДЕВІДСОН зайняв значний пост в Об'єднаних Націях у Ню Йорку, як заступник Генерального Секретаря в справах адміністрації і керівництва. Дж. Девідсон останнім часом був президентом Канадійської Радіокорпорації. Його річна платня становитиме 43 000 долярів, і він відповідатиме за працівників у ОН і фінансові видатки на адміністрацію.

МІЖ НАГОРОДЖЕНИМИ ЖУРНАЛІСТАМИ цьогорічною премією Пулітцера є журналіст - коментатор із „Дейлі Нюз" з Чикаґо Майк Ройко. Він має свою постійну колюмну на третій сторінці того щоденника. Майк Ройко народився в 1932 році в родині українських іміґрантів.

ТРЕТІЙ МІСЯЦЬ ТРИВАЄ СТРАЙК у стейті Ню Джерзі, де ходить тільки на окремих лініях невелике число автобусів. Страйкуючі шофери вже зменшили свої вимоги і згідні на підвишку 45 центів за годину, але Транспортова Компанія Ню Джерзі пропонує їм тільки 35 центів. Тимчасово переговори припинились.

У ПІВНІЧНІЙ ІРЛЯНДІЇ ТЕРОРИСТИ ПІДКЛАЛИ 9 бомб на обширі великої фабрики, за 12 миль від столиці Белфасту. Згинув один робітник, а 15 осіб ранені, між ними деякі важко — з відірваними руками чи ногами. Але представник британського уряду в Північній Ірляндії далі ступнево звільняє ув'язнених за надзвичайним декретом підозрілих громадян. У таборі інтернованих знаходиться ще коло 75 членів підпільної Ірляндської Республіканської Армії.

БРИТАНІЯ ЗНОВУ ПЕРЕЖИВАЄ хвилю страйків, цим разом у трьох найбільших портових містах. Дві тисячі портових робітників спаралізували працю в доках Савтгемптону, а 10.000 робітників в доках Ліверпулу „святкували" самочинно 1-го травня. Не працювали теж портові робітники в Престоні.

ПРЕМ'ЄР МАЛЬТИ ДОМ МІНТОФ ЗАБОРОНИВ в'їзд до портів Мальти кораблям із Шостої американської фльоти, стаціонованої на водах Середземного моря. Він покликується на подібну заборону, проголошену у відношенні до совєтських військових кораблів, щоб підкреслити „невтральність" Мальти. Не відомо, чи Британія, договорившись з Мінтофом щодо дальшого існування у порті Валетта на Мальті британської морсько - летунської бази, застерегла те саме право для всіх кораблів Атлантійського Союзу (НАТО). Представники ЗСА приїхали на Мальту для переговорів.

Помер Володимир Старожитник, учасник визвольних змагань

Ню Бронсвик, Н. Дж. — У вівторок 2-го травня помер тут на 76-му році життя, по довшій і важкій недузі, св. п. Володимир Старожитник, активний учасник українських визвольних змагань в рядах Українських Січових Стрільців під час першої світової війни. Покійний народився в Кутах, повіт Косів у Західній Україні. До українських Січових Стрільців вступив у 1915-му році та був підстаршиною в сотні Дудинського. До Америки приїхав у 1947-му році. Був членом Українського Народного Союзу. Панахида за спокій душі Покійного буде відправлена в п'ятницю, 5-го травня ,в похоронному заведенні Бронсона в Мілтавн, Н. Дж. ,о год. 8-ій вечора, а похорон в суботу, 6-го травня, о год. 9-ій рано із згаданого похоронного заведення до української католицької церкви Різдва ПДМ в Ню Бронсвику й опісля на український цвинтар в Бавнд Бруку. Осиротив дружину Анну, синів Северина і Романа з родинами, доньки Стефанію і Ольгу з родинами та брата Петра.

Урядові працівники-негри невдоволені політикою президента Ніксона щодо перевезення учнів автобусами

Вашингтон. — Найвищі службовці-негри з урядових кіл виступили з критикою політики Уряду президента Ричарда Ніксона, яка скерована проти примусового перевезення учнів до різних шкіл з метою поборення сеґреґації. В Уряді прийшли до висновку, що таке штучне „балянсування" білими й чорними учнями лише шкодить шкільництву, викликає суперечки і навіть загострення відносин між чорними й білими громадянами ЗСА. 40-членна Рада, складена виключно з високих службовців-негрів, вислала президентові Р. Ніксонові звіт, впарі з листом, що його підписав С. Джексон, асистент секретаря в справах житлобудування й розвитку міст. Члени тієї Ради критикують політику Уряду скеровану проти примусового траспортування учнів, а також критикують Департамент справедливости за втручання судів у такі справи. У звіті сказано, що втручання судів у Денвері, Дітройті, Річмонді й кількох інших містах, з метою недопущення до примусової транспортації учнів автобусами, „викликало охолодження серед негритянської частини населення". Якщо така політика Департаменту справедливости буде продовжуватись, сказано в тому листі, то це викличе ще більше охолодження серед громадян-негрів, і так може дійти „аж до точки замерзання та ще більшого поділу між чорними й білими громадянами".

В Ірвінґтоні вшановано П. Мельника, кандидата на радного міста

Ірвінґтон. — На пошану громадського діяча Петра Мельника, демократа, бизнесмена, призначеного до 1976 року до місцевої Ради Плянування, відбулося прийняття в Українському Народному Домі в Ірвінґтоні в дні 29 квітня ц. р. На прийнятті виступав п. Петро Мельник, посадник міста Ґаррі Стівенсон, Єпископ Йосиф Шмондюк та інші особистості, а від Українського Народного Союзу — редактор „Українського Тижневика" Зенон Снилик, та інші гості, представники Міської Ради Ірвінґтону, репрезентанти української організованої громади. П. Мельник сказав, що він завжди мріяв послужити своїми знаннями й можливостями ірвінґтонській громаді, і подякував мейорові за довір'я та призначення до Ради Плянування. Свого часу П. Мельник був директором українських радіо і телевізійних програм у Ню Йорку.

Петро Мельник проголосив свою кандидатуру на Радного міста Ірвінґтону.

ҐАРВАРД В ЧИКАҐО

Чикаґівський Комітет Фонду Катедри Українознавства гоститиме в неділю 7-го травня ц. р., в одному з найкращих готелів цього міста Ріджеиці Гайат Гавз, біля летовища Огейр, студентів Ґарвардського Осередку Українських Студій. Зустріч з громадянством, яка відбудеться в формі коктейлевого прийняття від години 3-ої до 7-ої вечора, має на меті ширше поінформувати чикаґівців про працю Ґарвардського Осередку та фінансові потреби ФКУ.

Воєнна ситуація у Південному В'єтнамі далі погіршується

Сайгон. — Після упадку провінційної столиці Квантрі ворог підсунувся до наступного великого університетського міста Хуе на віддаль 20 миль. Військові фахівці обраховують, що який тиждень потрібний комуністам для перегрупування й заатакування Хуе з трьох сторін. Його упадок, мабуть, неминучий. Однаково американські військові дорадники, як вищі південно-в'єтнамські старшини пригнічені фактом масової панічної втечі південно-в'єтнамських вояків з воєнного фронту Квантрі, деякі американські воєнні кореспонденти твердять, що втікали війська, які навіть ще не були в стику з ворогом і що це не був впорядкований військовий відворот, а втеча небоєздатного війська. Американський амбасадор в Сайґоні Елсворт Банкер двічі конферував з президентом Нґуєном Ван Тіє, який від часу комуністичної офензиви тільки раз промовляв через радіо, ствердивши, що „настав час проби й іспиту, чи ми переживемо" кризу, а пізніше не виявив своїх замірів. Американське летунство покищо припинило атакування Північного В'єтнаму, мабуть з уваги на полєтичну ситуацію: згоду комуністів відновити у Парижі тайні мирові переговори. Проте на водах В'єтнаму є вже 5 американських літаконосців, бо прибув туди й морський велетень „Мідвей". Американське летунство розпоряджає тепер у В'єтнамі понад 700 бомбовиками, є ще там теж 68,000 вояків, в тому числі 6.000 бойового війська. Проте президент Р. Ніксон потвердив, що ніяке наземне американське військо не братиме участи у боях. Щодо летунства, то воно могло б значно сповільнити комуністичний наступ, але тільки тоді, коли південнов'єтнамське військо становило б поважний спротив в наземних боях.

Державний секретар Роджерс виїхав до 8-ох европейських держав

Лондон. — Державний секретар Вілліям Роджерс виїхав на чолі групи високих урядовців і старшин до восьмох держав Західньої Европи щоб поінформувати їх про справи, що їх президент Ніксон заторкне в розмовах з кремлінськими правителями під час своєї одnотижневої візити в Совєтському Союзі та про порозуміння, до якого Ніксон і Леонід Брежнєв дійшли у своєму листуванні в справі обмеження атомової стратегічної зброї. Група державного секретаря Роджерса зупинилась спершу у Рейкявіку в Ісляндії, звідки перелетіла до Лондону. З Британії вони переїдуть до Бельгії, Люксембурґу, Західньої Німеччини, Франції, Італії й Еспанії. Всі названі країни — за винятком Еспанії — є членами Атлантійського Союзу (НАТО), а з Еспанією ЗСА мають двосторонній союз. Порозуміння щодо обмеження стратегічної зброї стосується — за твердженням газет — встановлення максимального числа протиракетних ракет „АБМ", як також вибінованих атомовими ракетами підводних човнів і наземних баз з вицідннями для далекосяжних ракет. Подробиці ще не відомі. Державний секретар Роджерс має запевнити европейських союзників Америки, що будь-яке порозуміння Америки з Совєтами не послабить американських зобов'язань щодо оборони Европи і що в Европі залишаться американські війська.

Опозиція в Західній Німеччині погоджується ратифікувати договори з СССР і Польщею

Бонн. — За твердженням німецьких газет опозиційна Християнсько- демократична партія погодилась у переговорах з соціялістичним канцлером Віллі Брандтом, що провід Християнсько-демократичної партії дасть вільну руку своїм членам у нижчій палаті парляменту щодо голосування над ратифікацією пактів неаґресії з СССР і Польщею. У такому випадку, коли членів християнсько-демократичного опозиційного парляментарного клюбу не буде зобов'язувати строга солідарність — якесь їх число напевне голосуватиме „за" договори і таким чином вможливлять формальне їх ратифікування. В заміну канцлер Віллі Брандт буцім-то погодився, щоб всі три провідні політичні партії в Західній Німеччині — Християнсько-демократична, Соціял - демократична і Вільна демократична — проголосили спільну декларацію ,в якій буде послаблений, але не перекреслений, текст німецько-совєтського договору. Це стосується точки, в якій стверджено непорушність сучасних державних кордонів в Европі. Та плянована спільна декларація буцім-то підкреслить право німців до самовизначення і змагання німців до з'єднання поділеної Німеччини.

Ізраїль не вірить у нову війну з арабами

Єрусалим. — У середу 19 квітня ц. р. святковано в цілому Ізраїлі, як державне свято 24-ті роковини проголошення ізраїльської державности. Напередодні, докладно о год. 6.59 вечером 18 квітня загули по всьому Єрусалимі сирени: тоді припинився весь рух і всі мешканці 3-хвилинною мовчанкою вшанували пам'ять поляглих у трьох війнах проти арабських сусідів. Але загальний настрій у цьому святкуванні був мирний, спокійний, віддзеркалюючи загальне переконання, що до нової ізраїльсько-арабської війни не дійде. В полудне 19 квітня відбулася на вулицях Єрусалиму військова парада, в якій, між іншими родами зброї, показано доставлені Америкою 175 мм. автоматичні швидкі гармати. Прем'єр Голда Меїр ствердила в телевізійному інтерв'ю знову, що коли комусь залежить на тривкому мирі, то не можна завертати докладно до кордонів з-перед червня 1967 року, бо власне ті кордони стали головною причиною вибуху війни. Вона покликалася на колишнього прем'єра Бен Ґуріона, що його вважають за творця ізраїльскої держави, який дораджував повернути всі окуповані Ізраїлем колишні арабські землі, але також зробив виняток щодо Єрусалиму і узгір'я Голяна, з якого Сирія раз-у-раз обстрілювала була ізраїльських селян. У східній арабській частині Єрусалиму та колишній Йорданській частині краю араби тримали в тому дні свої крамниці відкритими і рух був нормальний, як кожного будня.

Іван Дзюба знову заарештований

Міжнародні пресові аґенції повідомили в понеділок 1-го травня, що два тижні тому знову заарештовано в Києві відомого літературного критика, автора книги „Інтернаціоналізм чи русифікація?". В повідомленні сказано:

Згідно з повідомленнями з Москви, в Києві заарештовано українського літературного критика Івана Дзюбу. Його арешт пов'язаний із широкорозгорненим слідством проти українського націоналізму. В цих повідомленнях, які відкликаються на звичайно вірогідні дисидентські джерела, сказано, що Дзюба був заарештований органами таємної поліції — МВД два тижні тому. В дальшому ці повідомлення подають, що Дзюба був також заарештований і придержаний коротко в січні цього року після обшуку його мешкання в Києві.

Вістку про арештування Івана Дзюби подав також „Голос Америки" в понеділок 1-го травня у своїх українських пересиланнях.

Філядельфія підготовляє демонстрацію

Філядельфія (Б.) — Створений Громадський Комітет для проведення демонстрації в обороні переслідуваних українських діячів культури в Україні — працює повним темпом. Демонстрація, як відомо, відбудеться цієї суботи, 6-го травня, о год. 1-ій по полудні біля будинку Міської Управи при Кеннеді пляза. Заінтересування цією демонстрацією замітно велике, фреквенція заповідається чисельна, організації виготовляють відповідні транспаренти. Демонстрацію відкриє голова Комітету і голова Відділу УКК д-р Іван Скальчук, а вести програму протестної демонстрації буде секретар Централі УКК Ігнат Білинський. Слово засуду совєтського режиму за злочини супроти культурних діячів в Україні виголосить ред. „Смолоскипу" Осип Зінкевич. Слово в англійській мові виголосять: конґресмен Йошуа Айлберт і стейтовий сенатор Роберт Ровнер. Інші запрошені сенатори і конґресмени ще не відозвались.

Е. Притула переобраний на голову округи УНС в Балтімор

Балтимор. — Минулої неділі, 20-го квітня, тут у приміщеннях Американсько-Українського Горожанського Клюбу відбулися Річні Загальні Збори Округи Українського Народного Союзу, якими проводили голова Е. Притула ,секретар М. Хома і касир І. Малко. Помимо того, що майже на цей сам час була запляновано в Балтиморі 2-га імпреза, на Збори чисельно прибули представники вісімох Відділів УНСоюзу Округи з Ричмонду, Вірджінії, Вашингтону, Куртіс Бею і Балтімору.

Збори перевибрали ту саму Управу Округи, яка була попереднього року. Головою Округи залишився відомий союзовий і громадський діяч Емануїл Притула, а містоголовами: Богдан Ясінський, Адам Ціздин й інж. Лев Блонарович ,секретарем Михайло Хома ,касиром Іван Малко. До Контрольної Комісії увійшли: пп. Пісецький, Столяр і Зинюк, а як представники Відділів: п-і Іванюк, д-р Сьокало, пп. Стельмах, Хай і Лукіянчук.

По короткій дискусії над звітами, уділено Управі абсолюторію. Теодор Хай склав звіт з участи в Братськім Конґресі Меріленду й Вашингтону та пляни на чергове засідання, яке має відбутися 29-го травня ц. р. Приявна на нарадах пані Уляна Дячук, в .о. головного касира, дала короткий огляд перебігу минулорічної організаційної кампанії підчеркнувши, що Округа Балтимору вив'язалася взірцево: приєднавши 127 нових членів ,вона виконала квоту на 100% і була чемпіоном за 1971 рік. Окреме признання за це належиться пп. Е. Притулі, голові Округи й чемпіонові кампанії 1971 р., який здобув 24 члени, І. Мальковi, першунові кампанії, який здобув 53 члени, А. Ціздинові, який здобув 27 членів.

Опісля пані Дячук дала короткий перегляд організаційного і фінансового стану УНСоюзу та просила присутніх включитися до збірки на Фонд Оборони Людських Прав і Фонд Катедри Українознавства.

Головний радний і обласний організатор Степан Гавриш підкреслив факт, що перший раз в історії Округи кожний Відділ придбав нових членів і тим самим причинився до успіху організаційної кампанії.

В дискусії, в якій взяли участь пп. Пісецький, Зинюк, Ціздин, д-р Сьокало, заторкнено організаційні й фінансові справи УНСоюзу та справи дописів до „Свободи". На закінчення Зборів, голова Е Притула повідомив присутніх про плян влаштувати „Союзовий День".

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

УКРАЇНЕЦЬ У КАНАДІЙСЬКІЙ ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО ОН

Оттава (ОУПС). — Два канадійські науковці — проф. Анрі Доріон із Ляваль університету й професор - славіст Ярослав Рудницький із Манітобського університету, запрошені як експерти - дорадники на конференцію Економічної й Суспільної Ради ОН, що відбудеться 10-31 травня ц. р. Обидва професори включені в офіційну канадійську делеґацію.

О. СУБТЕЛЬНИЙ І Л. ГАЙДА ВИСТУПЛЯТЬ В ГАНТЕР КОЛЕДЖІ

Ню Йорк. — Два докторанти студій українознавства в Ґарвардському університеті, Орест Субтельний і Любомир Гайда, промовлятимуть на зібранні Українського Студентського Клюбу в Гантер коледжі у п'ятницю 5 травня ц. р., год. 6.30 по пол., „Рузвелт Гавс" — 47-49 Іст 65 вул. Обидва названі студенти промовлятимуть у зв'язку з кампанією у користь Фонду Катедри Українознавства, чи пак Центру Українських Студій у Ґарвардському університеті.

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ" У ЧИКАҐО

Чикаґо. — Український Оперовий Ансамбль із Ню Йорку прибуде до Чикаґо. У суботу 6-го травня о 7 г. 30 хв. вечора в залі „Лейн Технікел гайскул" при Едісон і Вестерн Ансамбль покаже клясичну українську оперу на 3 дії С. Гулак-Артемовського „Запорожець за Дунаєм". У головних ролях виступлять відомі солісти українських і закордонних опер: Галина Андреадіс із театру „Кольон" в Буенос Айресі, Марта Кокольська із „Ситі Опери" в Ню Йорку, Лев Рейнарович — із Львівської Опери, Богдан Чаплинський, а також солісти й актори з Чикаґо: В. Зарицький, З. Колодій, Я. Коноль,

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перемога здорового глузду

Першого травня ц. р. пленум Сенату зреґабілітував добре ім'я цієї високої американської установи після того, як погано тому імені прислужилася була сенатська Комісія закордонних зв'язків, яка із запроєктованого на 200.249.000 дол. бюджету Американської Інформаційної Аґенції скреслила була 45 мільйонів. Хоч на названій Комісії, головою якої є сенатор Дж. В. Фулбрайт, неприхильне становище супроти державної Інформаційної Аґенції становище зайняли були 9 сенаторів проти 4-ох, пленум Сенату великою більшістю 57 голосів проти 15 привернув усю скреслену суму. На особливе признання заслуговує факт, що навіть деякі відомі ліберали голосували в цій справі за схвалення фондів, які уможливлять продовження тієї місії радіовисильні „Голосу Америки", якою є інформування мільйонів мешканців поза залізною заслоною про справжнє обличчя Америки, про дійсний її стан і дійсну політику, про правду в Америці і світі.

Сенатор Дж. В. Фулбрайт — давній противник американських радіовисилань поза залізну заслону, вважаючи, що вони ніби продовжують холодну війну, яка — в уяві цього сенатора — не існує, коли президент Ніксон сприяє політиці співіснування і навіть їде до Москви на поважні переговори. У даному випадку сен. Фулбрайт виправдував своє становище арґументом, що Уряд, а зокрема голова Інформаційної Аґенції Френк Шекспір відмовилися подати Комісії закордонних зв'язків докладний плян своєї діяльности. Алеж діяльність Інформаційної Аґенції, зокрема „Голосу Америки", загальновідома, явна, не засекречена. „Голос Америки" намагається протидіяти цинічній, наклепницькій супроти ЗСА й цілого світу комуністичній пропаґанді, яку Москва веде через свої радіовисильні 84-ма мовами і комуністичний Китай 38-ма мовами. Ця протидія йде не полемікою, а позитивними, правдивими, об'єктивними інформаціями. Статус радіовисилень „Вільна Европа" і „Радіо Свобода" інший, як „Голосу Америки". Але всі ці три радіовисильні роблять добру, корисну, необхідну працю. Демократичний сенатор Генрі Джексон слушно таврував скреслення тих сум, як жалюгідний вияв ізоляціонізму, який у практиці мав позбавити мільйони уярмлених комунізмом людей слова правди про Америку. Тому привернення сум, потрібних для праці „Голосу Америки", було доказом розуміння державної рації і перемогою здорового глузду.

Український арґумент

Недавно в столиці Чіле, Сантіяґо, відбулися наради Комісії ОН у справах міжнародної торгівлі й розвитку. Президент - марксист Чіле, д-р Альєнде, з розмислом на це погодився. Присутність сотень делеґатів з майже ста країн світу мала б надавати „престижу" для Чіле, яка поволі опиняється в стані ізоляції. Та на тих міжнародних нарадах говорили про „американський імперіялізм" та про війну у В'єтнамі більше, як про дійсну допомогу країнам, які щойно розвивають свою економіку. ЗСА мовчки видають для таких країн сотні мільйонів долярів щороку. Совєтський Союз видає також великі гроші ,але переважно у формі танків і літаків для агресивного Північного В'єтнаму чи на озброєння кастрівської Куби. Від такої „допомоги" лише ллється зайва кров. Економічна допомога СССР іншим країнам дуже однобічна: кричите „ура" — щось дістанете, підтримуєте ідею „комунізму" — щось дістанете, хочете бути невтральними? — не дістанете нічого. СССР використовує свою економічну допомогу для політичного натиску або шантажу, Москві насправді йдеться не про розвиток господарств різних народів, а про власні політичні пляни, приправлені міцною дозою імперіялістичних замірів. Проти такої допомогової політики відверто виступив речник комуністичного Китаю на конференції в Сантіяґо. Москва не забарилася з відповіддю, але доручила її представникові т. зв. Української ССР. Мовляв, бачите, товариші китайці, що про вас думають і говорять . . . українці.

У цьому міг бути подвійний розрахунок. Від деякого часу, зокрема від часу єякого - такого наладнання відносин між червоним Китаєм та західніми країнами, в совєтсько - китайському конфлікті дещо говориться, але цілком певно більше думається про „український арґумент". Висилаючи в Сантіяґо свого київського манекена проти свого китайського суперника, Москва постаралася також для себе використати той же „український арґумент", у цьому випадку бодай за назвою. Теперішні процеси і події в самій Україні дають багато надії і певности, що у — як кажуть — слушний час з українського арґументу скористає Україна, а не Москва, Пейпінґ чи будь-яка інша столиця, якої б барви вона не була.

Омелян Пріцак

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В ГАРВАРДІ

(2)

Тому досі ніхто ясно не здефініював, що таке „слов'янські літератури" як предмет досліду і навчання в системі університетів, тоді як є чимало порівняльних чи історичних граматик слов'янських мов.

В такій ситуації не буде непотрібним поставити кардинальне питання: чи взагалі може існувати така наукова дисципліна як „слов'янське літературознавство"? Бо, наприклад, немає якоїсь загальної „слов'янської історії", а є поодинокі історії Польщі, Чехо - Словаччини, Росії, Юґославії, Болгарії, України, які часто пов'язані не з т. зв. іншими слов'янськими народами, а, навпаки, з неслов'янськими. Наприклад, історія Чехії пов'язана з Австрією, Німеччиною і Угорщиною, а не з Болгарією, Росією чи Україною, і тому її не можна викладати поза історією Австрії, Німеччини чи Угорщини у системі якоїсь „загальнослов'янської" історії.

Література, зокрема „висока", зв'язана з культурним рівнем даного народу, який (рівень) може — і це звичайно має місце — розвиватися під впливом і у тісному зв'язку з культурним кругом, що вживає мови іншої мовної групи. В такому випадку література народу А, що належить до мовної групи X, може мати більше спільного з літературою народу B з мовної групи У, як з народом C з тієї самої мовної групи X, під умовою, що народи А і B належать до того самого культурного круга.

Для ілюстрації наведу кілька прикладів, наперед із т. зв. слов'янських літератур: для тих, хто читав, наприклад, Іво Андріця, ясно, що література сербсько-хорватська має більше спільного з літературою турецькою, як російською, а хіба вже нічого з польською або чеською. Література чеська є, так би мовити, провінцією західньоевропейської літератури (головно австрійського культурного круга) і ледве чи можна її підвести під той самий знаменник із російською або болгарською літературами.

Очевидно, те саме стосується літератур інших мовних груп. Є, наприклад, фіно - угорська мовна група, але немає фіно - угорських літератур. Хоч мовно найближчими своякам мадярів (угрів) є вогули (мансі) і остяки (ханті), що живуть у західньому Сибіру в доріччі рік Обі і Іртишу, мадярська література є так само західньоевропейська, як німецька і французька (хоч мовно цілком відмінна) і, як така, не має нічого спільного з літературними вправами їх мовних сибірських братів.

Подібно турки в Туреччині належать мовно до тієї самої групи, що хакаси (в доріччі Єнісею) або якути (у східньому Сибіру), але літературно вони зв'язані не з ними, а з персами (до половини XIX ст.) та французами (від другої половини XIX ст.). Тут бачимо, що одна література (турецька) може в різні епохи мати тісний звйязок із різними літературами, при чому в усіх випадках ті літератури можуть з мовного боку бути цілком чужими даному народові (туркам). Отже, дефініція „тюркської літератури" є теж абсурдна: вона теж постала як перенесення критеріїв мовознавства до сфери літературознавства, де дані критерії не мають ніякого застосування.

Нарешті нікому не прийшло б на думку включити літературу, писану мовою їдиш, до „ґерманських літератур", хоч з мовної точки зору їдиш безсумнівно належить до системи ґерманських мов (там є це й інші складові елементи).

Оці ствердження, які мені довелося поробити у зв'язку з моїми евразійськими науковими зацікавленнями, змусили мене, починаючи з 1968 р., поцікавитися тим, на якій властиво базі існує в системах европейських і американських (ЗСА і Канада) університетів предмет „слов'янські літератури", хоч дисципліни „ґерманські літератури" звичайно там не вводиться, а введено окремі літератури: англійську, німецьку, шведську і т. д.

Я почав втягати в дискусії колеґ, які офіційно були специялістами слов'янських літератур, щоб переконали мене, що „слов'янське літературознавство" як наукова дисципліна із своїми чіткими критеріями має право на існування. Але всі мої (провокативні, мушу признатись) дискусії виявили, що як тільки наголос переходить із сфери філології на сферу літератури, маємо діло з поодинокими літературами, що вживають слов'янських мов, але не мусять мати (і часто не мають) нічого спільного поміж собою, а радше із літературами, писаними не слов'янськими мовами, але, з того самого культурного круга.

Поза тим у моїх роздумуваннях я мусів відкрити ще дальші моменти, зроджені специфікою української ситуації.

Нова українська література XIX - XX ст. знаходилася і ще досі знаходиться у постійній і подвійно насильній конфронтації з російською літературою, як результат політичної ситуації.

Закріплення російської імперії у XVIII ст. принесло з собою постання імперської літератури, що не могла не мати атрактивної сили для інтелектуально активних українців, які входили у склад імперії і яких не міг задовольнити етноґрафізм доповнюючої місцевої малої літератури для українського народу. Вистачає тут назвати одне ім'я, що є символом: Гоголь - Ґоґоль.

(Закінчення буде)

Мирослав Семчишин

БЕЗРОБІТТЯ СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ

Не бувши ні економістом, ні дослідником соціяльно-господарських змін, кожен пересічний громадянин Америки відчуває, що ця країна переживає доволі складну кризу. А складність цієї кризи помітна у різних ділянках життя і породжена різними причинами, починаючи від зовнішньополітичних (В'єтнамська війна) чи економічної нестабільности держави, а на кризі світоглядових чи моральних вартостей кінчаючи.

Одним із показників цієї кризи є також безробіття, яке цим разом має зовсім відмінний характер. Це не тимчасова, типова для американської індустрії короткотривала рецесія, але в деяких ділянках справжня загроза довгого безробіття на наступні роки, спричинена своєрідною надпродукцією кваліфікованих робітників у даній ділянці. Такою ділянкою стало передусім американське шкільництво, чи радше ринок праці для американських учителів чи кандидатів на учительське звання.

Ось перед нами Інформаційний бюлетень бюра посередництва праці для абсольвентів одного з іллинойських державних університетів, зокрема для випускників учительського коледжу, тобто кандидатів на вчителів початкових і середніх (гайскулів) шкіл. Авторитетні інформації і перевірені числа розкривають перед нами прикру і перспективно малонадійну ситуацію, в якій опинився не тільки стейт Іллиной, але з ним і вся Америка, гасло якої „Масова і доступна освіта для всіх" стало начебто юйовим, пропаґандивним. І в час, коли це гасло знаходить широке й масове застосування, несподівано перед тими студентами американських високих шкіл, що вирішили посвятитись учительському званню, виринула на ввесь зріст примара безперспективности одержати працю за своїм фахом. Бо, як показують числа, які ілюструють не тільки стан іллинойського стейту, але й загальноамериканську біржу праці для вчителів, коли ще сьогодні дехто може одержати працю в цій ділянці, то за рік, два чи три це буде майже неможливо. Ось конкретні дані:

І так, у 1971 році 46 університетів та коледжів стейту Іллиной випустили („випродукували") 18.351 кандидата на вчителів початкових і середніх шкіл. Ця кількість вишколених кандидатів на вчительське звання за останніх 25 років, тобто від часу закінчення другої світової війни, найбільша. І все було б в порядку, якби не те, що тільки одна третина цих молодих, із свіжими дипломами людей, може одержати працю в шкільництві.

А ще п'ять років тому ситуація на цьому відтинку була дуже сприятлива, бо, наприклад, у 1966 р. іллинойські університети та коледжі випустили 9.735 кандидатів, а на них тоді очікувало 11.183 вільних посади. Отже, за останніх п'ять років недостача у 1969 р. 1.448 учителів перейшла в 1971 р. в колосальну надвишку, яка становить 10.834. Що гірше: за статистичними обчисленнями ця надвишка вишколених учителів прогресивно зростатиме з року на рік аж до 1977 р. (Іллинойські статистичні обчислення поза цю дату не йдуть).

Правда, коли говорити тільки про стейт Іллиной, то тут завжди відчувалась недостача вчительських кадрів, і стейтова та самоврядна шкільна влада робила все можливе, щоб заохотити молодь до вчительської професії. Пропорційно до цих заходів значно збільшено кількість нових шкіл, число яких з кругло 51 тисячі у 1954 р. зросло до 107 тис. у 1971 р. Без уваги на цей зріст кількість вільних учительських посад зменшилася втроє, і передбачають, що вона зменшуватиметься із кожним наступним роком.

Ця невесела картина, продемонстрована на одному тільки стейті, до речі, одному з найбільших і найбагатших стейтів, підтверджується даними загальноамериканської біржі праці для вчителів.

І так, згідно з даними Крайової Американської Асоціяції Учителів (Нешенел Едукейшен Ассосієйшн) в половині 70-их років, тобто за три роки надпродукція вчителів дійде до 100-150 тисяч річно, при чому в окремому меморандумі цієї авторитетної установи недвозначно сказано, що „такої критичної ситуації ми ще не мали від часу великої депресії в 1930-их рр."

Ця доволі сумна картина теперішнього і майбутнього безробіття вчителів погіршується ще й тим, що кожного року до вчительської професії вертається 15-30 тисяч колишніх учителів, які, шукаючи кращих заробітків, залишили були учительську професію, а тепер з різних причин вертаються, і їх, як досвідчених ветеранів, радо приймають.

А друге, що також не сприяє зменшенню безробіття, є те, що в багатьох стейтах обрізують бюджети за рахунок освіти і цим самим доводять до скорочення учительського персоналу та зменшення кількости потенційних посад.

І врешті ще одна довідка: за статистичними даними Федерального Бюра Праці між 1968 і 1980 роками шукатиме учительської праці 4.2 мільйона учителів, а з них тільки 2.4 млн. зможуть її знайти.

Але й у високому шкільництві ситуація невесела. Ми покищо не маємо конкретних даних в цій справі, але з доступних нам матеріялів виходить, що й тут починає бути тісно. Бо ось екзекутивний директор реґістратури кооперативного коледжу в Вашингтоні звітує, що ще в липні минулого року 139 осіб з докторатами зареєструвалось у цьому коледжі на працю, а тільки дві третіх з них одержали її відповідно до своїх кваліфікацій.

Серйозність положення усвідомлює і стейтова і федеральна влада, і наша академічна молодь повинна також поважно призадуматися над тим, яку професію вибирати, щоб не попасти в цю статистику.

Михайло Ільків

ЮВІЛЕЙ УГА-УТГІ

П'ятдесятріччя Української Господарської Академії (УГА) і сорокріччя Українського Технічно - Господарського Інституту (УТГІ), що припадають 16-го травня цього року — це унікальна подія в історії української нації, бо це вперше наша висока технічна школа, заснована на чужині, відзначає свій Золотий Ювілей. П'ятдесятріччя УГА, а пізніше УТГІ, пригадує жмут проблем, що творять окремі сторінки історії України, пригадує тих, що боролися за волю свого народу, пригадує творців Четвертого Універсалу, який завершив самостійність Української Держави. А були це люди з усіх кінців України — з Наддніпрянщини, Галичини, Закарпаття, Буковини, Кубані. Всі вони перейшли тяжкий життьовий шлях, побойовища, голодний Тарнів, задротовані колючим дротом табори.

У найгірших обставинах виходили учасники історичних подій 1917/20 років поза межі України. Але вони залишали Рідні Землі з твердим рішенням замінити бойову зброю на духову в боротьбі за волю батьківщини. Вони знайшли пристановище в Подєбрадах біля Праги, столиці Чехо - Словаччини. Серед того гурту української еміґрації було чимало науковців і громадських діячів, за почином яких створено Український Громадський Комітет (УГК), що його очолив Микита Ю. Шаповал.

З ініціятиви цього Комітету почалася підготова для створення Української Господарської Академії. Цей задум знайшов повне вирозуміння у визначного гуманіста і науковця, президента ЧСР Томаша Ґ. Масарика. З його доручення Міністерство хліборобства 16 травня 1922 року затвердило статут і програму навчання УГА, першої національної політехніки на чужині, і забезпечило її відповідною субвенцією. Це була надзвичайно радісна подія. Прихильне рішення Уряду ЧСР, приязної слов'янської нації, запевнило тяглість наслідниці Києво - Могилянської Академії, колись центру східньоевропейської культури.

Заходи ворога знищити українську Високу Технічну школу були безуспішні, бо уряд Чехо - Словаччини розумів і високо цінив значення вільної науки. Сьогодні в обороні своєї „Альма Матер" стоїть багато її вихованців і сотні томів друкованого слова, якого ворогам ніколи не знищити.

Основоположники української Високої Технічної Школи на чужині, що в більшості були й будівничими нашої державности в 1917/20 роках, виходили із засад конечности навчання нашої молоді технічно - господарських наук для того, щоб в майбутньому вона могла застосувати їх для розбудови промисловости рідної країни і піднесення її культурного рівня та життьового стандарту. Суспільно - господарський розвиток кожного народу залежить головно від забезпечення його кваліфікованими, ініціятивними фаховими кадрами. Українські технічно - господарські кадри, вважали основоположники УГА, мають бути виховані в своїх національних школах, подібних своїм рівнем до шкіл кожного культурного народу. Система технічно - господарського шкільництва має бути завершена Українською Національною Політехнікою, бо тільки вона може дати студентові повне технічне значення, органічно зв'язане з потребами рідного народу.

Відповідно до своїх завдань Висока Технічна Школа поділялася на такі факультети: Агрономічно - Лісовий, Інженерний, Економічно - Кооперативний і Фармацевтичний. В професорському складі школи спочатку було 109 викладачів українського походження і 26 лекторів чеських високих шкіл. Бібліотека школи начисляла 10.000 назв у 30.000 томах. Власними силами школа підготовила й видала 143 оригінальних підручники та 28 скриптів з різних професійних ділянок. За 50 років існування фахову освіту набуло в ній 890 осіб. В тому числі включені студенти із Зеленого Клину, Криму, Курщини, Вороніжчини, чехо - словаки, донські козаки, болгари, черкеси, кубанці та білоруси.

Велика частина абсольвентів УГА - УТГІ брала участь в розбудові промисловости західньоукраїнських земель, головно в кооперації та сільському господарстві. В культурно - освітній ділянці видавали вони фахову літературу з агрикультури, молочарства, шовківництва і інших ділянок. З гордістю треба ствердити в цей 50-літній ювілей, що УГА-УТГІ своє завдання у великій мірі виконала, підготовивши своїх студентів не лише до самостійної господарської та технічної праці, але й до праці дослідної, творчої, проєктової, організаційної в усіх галузях агрономії, лісівництва, технології, гідротехніки, економіки, статистики, кооперації — для господарського та промислового поступу українського народу.

В сучасних умовах УТГІ діє лише як науково - дослідча інституція, видаючи в Німеччині „Наукові Записки". В минулому десятилітті вийшло їх 21 том, а крім того випущено п'ять монографій і два літературні видання. В „Наукових Записках" друкуються статті наших і інших національностей науковців з різних ділянок науки і техніки.

Тепер, реасумуючи підсумки минулої і сучасної діяльности УГА - УТГІ, в першій мірі треба ствердити, що 50-ліття їх діяльність перейде в історію, як великий здо-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Екуменікус

КРИЗА В УКЦЕРКВІ ТРИВАЄ

(1)

Рим. — Минає півроку від часу відбуття V Архиєпископського Синоду Української Католицької Церкви, що його проведено на закінчення святкувань 375-річчя Берестейської Унії та з нагоди освячення відновленого храму Жировицької Богоматері св.св. Сергія і Вакха в Римі. Цей Синод, так бажаний і очікуваний, щоб полагодити багато виниклих в міжчасі прикрих справ, закінчився виявом єдности ієрархії та новими надіями на зміцнення нашої помісної церковної самоуправи.

Вже під час Синоду сталися деякі справді многонадійні факти. Владики не піддалися пресії збоку Секретаріяту Стану, який в останній хвилині їм нагадував, що не мають права збиратися на Синод. Всі Владики стали спільно в обороні нашої Церкви так перед московськими претензіями щодо ліквідації УКЦ, як і супроти індиферентности ватиканських чинників. Певні особисті розходження між деякими ієрархами затерлися. Обидва новосвячені та односторонньо іменовані єпископи - помічники для Філядельфії брали участь в нарадах Синоду. Виглядало, що V Синод розпочне період консолідації, впорядкування і росту нашої Церкви. Були надії, що цей акт солідарности ієрархії переконає і могутніх у Ватикані, щоб з нашою Церквою та її проводом рахувалися і не трактували її по-мачушиному.

Малощо з цих надій сповнилося за півроку. Насамперед у Ватикані потрактували відбуття самого Синоду, як щось позазаконне, і досі не поставилися до цього прихильно. Східня Конґреґація, яка й далі бажає тримати всю керму нашої Церкви у своїх руках, нічим не змінилася. З її боку, як також збоку Секретаріяту Стану вчинено все, щоб применшити значення Синоду, а то й спільного послання Єпископату з нагоди ювілеїв унії. Не забуваймо, що не було припадком, що Папа Павло не прийняв на святочній авдієнції увесь наш Єпископат, який зібрався в Римі. Це не було недоглянениям, а було запланованим кроком Курії, щоб з одного боку не санкціонувати інші дії Єпископату (відбутий Синод), а з другого, щоб не антаґонізувати Москву. До речі буде згадати, що в той час, як для авдієнції шістнадцятьох українських католицьких єпископів не стало часу, в лютому Папа прийняв одного московського архиєпископа і його трьох супутників з усіми почестями. Від біди українцям вислано два листи з нагоди унії — до Верховного Архиєпископа та до митрополита Монгальської провінції в ЗСА, які — на жаль — своїм змістом нічого вагомого не подали нам, сучасникам, нащадкам тих, які 375 і 325 років тому вирішили вступити в злуку з Апостольським Престолом.

У Ватикані настоюють на своєму . . .

Тактика Ватиканської адміністрації вже нам досить відома. Вперто настоювати на одних позиціях, навіть дотримуватися певних фікцій, не вдаватися у відкриті дискусії чи виправдування своїх кроків — оце кілька відомих методів ватиканської адміністрації. Так само не реаґує вона зразу, а все є пляново устійненим і часово визначеним. А головно — діється й підготовляється різні кроки в секреті.

Важливо також додати, що кожна дія ватиканської адміністрації є доцільно передуманою і підготованою реакцією. А з психологічного боку слід пам'ятати, що ватиканські урядовці, в тому числі й дуже високі достойники прозраджують мстиву настанову супроти осіб, поведінка яких їх дратує.

Згадаймо дещо з того, що сталося за останні шість місяців і що ілюструє ватиканську тактику.

Насамперед — ватиканські чинники прийняли ображено і були діткнені промовами наших Митрополитів на Папському Синоді, а вже багатьох їх цілком розлютив виступ Верховного Архиєпископа. Ватиканська адміністрація уперто „не визнає" Синоду. Останній „Понтифікальний Річник" (за 1972 рік), як і попередній, подав, що існує якась Конференція Української Католицької Ієрархії, головою якої є митр. Кир Максим Германюк. Це сьогодні вже є фікцією, бо ані єпископи, ані сам Кир Максим не уважають, що така установа ще існує, відколи Верховний Архиєпископ очолив Синоди згідно з традицією східніх Церков. Вже попередньо зверталося увагу на цю маніпуляцію ватиканських чинників, але це багато не помагає. Треба, щоб наші єпископи самі запротестували проти такого ставлення Ватикану, а зокрема очікуємо, що Митрополит Максим заявить публічно і де треба у Ватикані, що такої конференції нема і він її не очолює від 1963 року.

Нові іменування і свячення

Щоб завдати наймаркантнішого удару нашому Синодові і Верховному Архиєпископові, вже не за цілі два місяці після V Синоду Ватикан провів дві важливі номінації. Це вчинено скорше, щоб зареєструвати своє невизнання Синоду та дати доказ своєї дальшої влади, аніж що ці номінації були так конечними. Мовляв, ви собі збирайтеся і приймайте свої постанови, конституції, а ми робимо своє...

На жаль, частина ієрархії не так сприйняла ці номінації. Деякі наші ієрархи не здібні в оцінці фактів піднестися понад формальний послух і боронити прав своєї Церкви.

Але сталося інакше: Східня Конґреґація бажає розподілювати фанкції і достойності, очікуючи за це для себе вдячности і послуху. Це старий випробований спосіб февдального передсоборового управління.

Куди гірше вийшло із свяченнями о. Єфрема Кривого, ЧСВВ. Ці свячення, як відомо, відбулися в латинському обряді Папою та ще двома римо-католицькими кардиналами. Це був виразний афронт не лише супроти нашої ієрархії, але також замах на повноцінність і гідність Східнього обряду. Поважні чужі теологи висловлюють застереження проти таких свячень. Деяка наша преса опублікувала спрепаровані комунікати й розіслані одною пресовою службою, в яких сказано, яка це велика честь для українців, бо оце вперше Папа святив для нас єпископа. Може комусь це честь, але в людей, що думають про дальші вигляди і майбутнє нашої Церкви, це викликує тривогу. Чи справді свячення в іншому обряді ієрарха східнього обряду є правним? Хтось може сказати, ніби все, що Папа чинить, є правним в Католицькій Церкві. Але чи Папи не зобов'язувалися шанувати вікові права, традиції, гідність обрядів, які разом із латинським становлять Вселенську Церкву?!

(Закінчення буде)

Українські верби в Америці

Авторство образів, не споглядаючи на підпис, пізнається по техніці малювання, по тому прикметному стилі, що його виробляє собі кожний видатніший мистець. Коли дивитись на образи Миколи І. Чулаєвського, то перша думка, перше враження: їх автор так глибоко просякнутий сантиментом до української природи, що він наче неприявний в Америці. Всіма своїми думками, всіма почуваннями перебуває в Україні, в тому своєму давньому минулому, що пов'язане з Україною.

М. І. Чулаєвський

Так він і пише у своїй короткій автобіографії: „... Народився я 19 травня 1898 року на Київщині. Серед розлогих степів, незораних ланів та вишневих садів промайнуло моє дитинство та відцвіла моя молодість. Чарівні куточки лісо-степової смуги рідної землі глибоко запали в мою душу та виховали любов до мистецтва, до природи . . ."

Романтичний сантименталізм поглибила ностальгія — туга за втраченою батьківщиною, що її верб Чулаєвський не міг віднайти в Америці. І тому малював і малює їх такими, як вони запали в його серце і душу. А малює не як профан, аматор, а таки фахівець, який

(Закінчення на стор. 4-ій)

Авторський вечір Лесі Лисак у Лос Анджелесі

5-го березня ц. р., заходами 55-го Відділу СУА та під протекторатом Українського Культурного Осередку в Лос Анджелесі у просторій залі УКО відбувся авторський вечір відомої із шпальт „Свободи" журналістки та письменниці Лесі Лисак.

Організаційною сторінкою цієї імпрези, як спровадження письменниці з далекого Боффало, підготовою програми і тп. зайнявся член Управи УКО Ярослав Тростянецький. Заходами тих двох організацій, СУА і УКО, вечір випав на високому рівні.

Літературний вечір з рамени СУА відкрила Оля Муць, а голова УКО мґр. О. Веселий привітав гостю. Доповідь про творчість письменниці виголосив Я. Тростянецький. Відтак п-і Леся відчитала кілька своїх чудових нарисів, які глибоко зворушили слухачів. Особливе враження на приявних зробив її мистецький спосіб читання творів, який визначається знаменитою дикцією і вправною модуляцією голосу. Властиво авторка не читає, але виголошує напам'ять свої твори. Вона теж познайомила присутніх з уривками своєї найновішої, ще недрукованої повісті п. з. „Стежки до дому" (Спогади з рідної землі).

У мистецькій частині вечора виступив співак - тенор Петро Марцінів. На фортепіяні акомпаньювала Леся Вахнянин-Куриленко. На вечорі було понад 150 осіб, що беручи до уваги не надто велику українську громаду в Лос Анджелесі, свідчить про популярність нашої письменниці. Незвичайно підбадьорливим явищем була присутність молоді в числі біля 20 осіб, що доказує, що наша молодь цікавиться живим українським словом. На закінчення вечора присутні вписували свої зауваження до пропам'ятної книги, яку письменниця збереже на пам'ятку. Присутні розкупили всі книжки, які були до розпорядження, цілих 32 примірники „Терпких пахощів". При прибраних вишивками і квітучими камеліями столах, пані з СУА погостили присутніх кавою і солодощами.

Нашій дорогій письменниці в подяку за чудовий вечір, Леся Полотнянка від Відділу СУА піднесла величаву китицю рож.

Оля Муць

ЛЕКЦІЯ ПРО ВІЗАНТІЙСЬКУ ІМПЕРІЮ

Ню Гейвен, Конн. — Наступна лекція д-ра Ярослава Туркала із студійного товариства ім. М. Грушевського в Ню Гейвені перед Американським Археологічним Товариством в м. Стемфорді, з серії лекцій про Близький Схід, відбудеться в четвер 4 травня 1972 р. Доповідач говоритиме на тему: „Візантійська імперія (330 - 1453) та її роля в історії Европи".

ПОВІДОМЛЕННЯ РАДИ ДЛЯ СПРАВ КУЛЬТУРИ ПРИ СЕКРЕТАРІЯТІ СКВУ

Рада для Справ Культури при Секретаріяті СКВУ проголошує в цьому році тиждень від 17-го до 24-го вересня Тижнем Української Культури.

В цьому тижні, протягом двох „вікендів" у всіх країнах нашого поселення повинні бути організовані хорові та інструментальні концерти, виступи танцювальних ансамблів, виступи солістів: співаків, інструменталістів, балерин, виставки праць образотворчих мистців і прикладного мистецтва, літературні вечори і т. п. з метою звітувати перед громадянством про досягнення цілорічної творчої праці і на підставі осягів плянувати дальший зріст і досконалення творчого рівня.

В Тижні Української Культури можуть бути організовані збірні імпрези й фестивалі, на яких у часі двох „вікендів" були б презентовані різні галузі мистецтва одночасно, що давало б глядачам і слухачам не тільки поширений погляд на нашу культуру, але й змогу порівнянь поодиноких її ділянок.

Якщо такі мисстецькі вечори, виставки та фестивалі були б на належному мистецькому рівні, то можна й треба ними зацікавити чужомовну пресу, радіо та телевізію.

Увесь чистий прибуток з таких влаштувань під назвою „Дар Українській Культурі" має бути призначений на здійснення широких плянів Ради для Справ Культури, що про них будуть вміщувані в пресі цілої діяспори вияснювальні статті та комунікати.

Ніякі мистецькі ансамблі чи окремі мистці не повинні бути осторонь влаштувань Тижня Української Культури, а всі громадські установи крайові й теренові повинні цій акції сприяти й допомагати.

Країни Південної Америки та континентальної Европи звільнені від обов'язку призначувати чистий прибуток від своїх влаштувань до Фонду РСК.

Інж. Р. Кобринський
секретар

За Президію РСК
Проф д-р М. Степаненко
голова

Заступники голови: арт. мал. П. Андрусів, о. Протопресвітер І. Бачинський, редактор Л. Полтава, арт. мал. В. Ласовський. Члени Ділового Осередку: ред. Л. Бурачинська, д-р А. Жуковський, інж. А. Осадца, д-р Н. Пазуняк, д-р І. Сокевицький, д-р В. Стебельський, арт. Т. Юськів-Терен.

ЖЕРТВЕННІ ЮВІЛЯТИ

15-го квітня 1972 р., поверх 100 учасників — родини та приятелів зібралося у залі Української Мичиґенської Ліґи при вул. Мичіґен у Дітройті, щоб вшанувати Срібний Ювілей подружжя Марії і Миколи Ковалишин. Мати ювілятки, що тому 25 років благословила до шлюбу, прибула з Торонто, Канада, разом з трьома синами та їхніми родинами, і привітала ювілятів на вступі до залі.

У вступному слові майстер церемонії Д. Кошильовський, голова 183-го Відд. УНСоюзу, якого ювіляти з цілою родиною є членами, попросив о. прелата М. Бохневича поблагословити вечерю. Після молитви о. прелат М. Бохневич, парох церкви св. Івана Хрестителя вказав на ювілятів, як прикладну родину та парафіян. Від Головного Комітету Підгаєчан вітав ювілятів Василь Папіж, підкреслюючи їхню, при кожній нагоді, жертвенність на суспільно-громадські потреби. Від Окружного Комітету Підгаєчан у Дітройті, якого ювілятка Марія з дому Найдук, є активним членом Управи, вітав секретар Филимон Фурда.

Ювілят Микола, уродженець околиць Рудок, подякував усім учасникам, а найближчим приятелям: пп. М. і Я. Базюк, А. і Т. Березюк, А. і П. Хміль, М. Мушинський, М. Фурда та Марті Назаревич за допомогу синам Петрові та Ярославові у підготові родинного свята. Підкреслюючи сталу жертвенність ювіляти склали на: церкву св. Івана Хрестителя — 25 дол., радіомовлення оо. Василіян — 25 дол., Катедру Українознавства при Гарвардському іниверситеті — 50 дол., Видавничий Фонд збірника „Підгаєччина" — 50 дол.

В. П.

ШОНК-РУСИЧ У ВІННІПЕҐУ

Вінніпеґ. — У Театральному Центрі Манітоби, поблизу „Сентеніял Сентр", при 174 Маркет вулиці в суботу й неділю 13-14 травня відбудеться виставка емалій мистця з Ню Йорку, Константина Шонка - Русича. В суботу виставка відкрита від 2 г. по полудні до 10 вечора, в неділю від 2 г. до 8 г. вечора; відкриття в п'ятницю за запрошеннями. К. Шонк - Русич спеціялізувався в рідкісній серед українських і чужинецьких мистців техніці й мистецтві — емалії, за які здобув уже кілька американських нагород.

ПИШІМО ІСТОРІЮ ПЛАСТУ

Головна Пластова Булава рішила видати з нагоди 60-річчя Пласту його історію. В сучасних наших умовах це надзвичайно трудне й складне завдання. Зокрема писання початків цієї історії — (до першої світової війни, а опісля двадцять років діяльности на терені батьківщини і в міжвоєнному періоді на еміґрації) — натрапляє на дуже великі трудноші із-за браку архівів, бібліографічних та інших документарних даних. Вони, якщо збереглися, залишилися в Україні і нам недоступні.

Цей дошкульний брак джерельних матеріялів до історії Пласту могли б — бодай в якійсь мірі — заступити збережені збірки, спомини, документи й відомості приватних осіб, що живуть тепер у західньому вільному світі.

Тому звертаємося до всіх осіб доброї волі, не тільки пластунів, в посіданні яких знаходяться будь-які матеріяли до історії Пласту (зокрема до 1911 - 1945 рр., або які могли б опрацювати будь-які часові чи льокальні фрагменти 60-річної історії Пласту — (спомини й переживання, активна співучасть чи лише обсервація, сильветки - біографії пластових діячів, осередків, поодиноких з'єднань чи їхніх проводів, тощо) — надсилати нам ці всі матеріяли на адресу ГПБ (внизу). Наперед дякуємо за труд і допомогу в цій справі.

Ніхто не напише нам нашої історії, якщо ми самі не збережемо її для майбутнього!

Василь Палійчко,
голова ГПБ
Атанас Фіґоль,
гол. редактор

Адреса: НРВ, 2445 A Bloor Street West, Toronto 21, Ont., Canada, телефон: (416) 769-7855.

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
мойого Дорогого МУЖА
СЛ. П. ПОРУЧНИКА АРМІЇ УНР
Інж. ДАНИЛА ДМИТРОВИЧА СЕРДЮКА
в суботу, 6-го травня 1972 р.
о год. 11-ій дня
на УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВНОМУ ЦВИНТАРІ в БАВНД БРУКУ, Н. Дж.
буде
ПАНАХИДА І ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА
НА ЙОГО МОГИЛІ
Побратимів і Друзів прошу взяти участь в спільній молитві і поминальному обіді.
Дружина ОЛЕНА

Замість квітів на свіжу могилу нашого сусіда в Самборі
бл. п. Івана Козбура
емеритованого радника суду
15.00 долярів складають
на Українських Інвалідів
СТЕФАН ХОМЯК з РОДИНОЮ

Його Синам і Родині щире співчуття.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА КАТЕДРА СВ. ТРОЙЦІ в НЮ ЙОРКУ
359 Брум вулиця
Ділимося сумною вісткою з Українським Громадянством, що 30-го квітня 1972 р. відійшов у Вічність, по довгій недузі
МИТР. ПРОТ. СВЯТО-ТРОЇЦЬКОЇ КАТЕДРИ
о. ФЕДІР ДИМАР
ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в Катедрі, в середу, 3-го травня 1972 р. о год. 7-ій веч. СЛУЖБА БОЖА відбудеться в Катедрі в четвер, 4-го травня, о год. 9-ій ранку, а відтак Тіло буде перевезене на Український Православний Цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.
НАСТОЯТЕЛЬ
ПАРАФІЯЛЬНА РАДА
СЕСТРИЦТВО І БРАТСТВО

РОДИНА
сл. п. Митрополита ІЛАРІОНА
повідомляє, що
ПАНАХИДА
в СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ПО ЙОГО СМЕРТИ
відбудеться
в неділю, 7-го травня 1972 року в 11-ій годині ранку
в КАТЕДРІ СВ. АНДРІЯ при 90-34 139-ій вул., ДЖАМЕЙКА, Н. Й.
Доїзд BMT до Queens Blvd. Independent до Sutphin Blvd.

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 20-го квітня 1972 року в Клівленд Клінік, по довгій і тяжкій недузі, заосмотрений Св. Тайнами, упокоївся в Бозі, на 72-му році життя наш Найдорожчий БАТЬКО і ШВАҐЕР
Д-р ОСИП ЯРОСЛАВ БЕРЕСТ
уроджений 1900 року у Львові, де був лікарем Каси Хорих і Української Лічниці, учасник визвольних змагань за Львів 1918 р., дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка в Сарсель - Париж, член Українського Лікарського Товариства Північної Америки, почесний член Association of Phisicians of State of Ohio, був. лікар Lima State Hospital, Lima, Ohio.
ПОХОРОН відбувся дня 24-го квітня 1972 р. з церкви св. Андрея на цвинтар св. Петра і Павла в Клівленді, Огайо.
Горем прибиті:
АЛЕКСАНДЕР — син
СТЕФАНІЯ ЛАГОЛА — шваґерка

В глибокому смутку повідомляємо Приятелів і Знайомих, що в суботу, 29-го квітня 1972 р., вслід за своїм Найдорожчим Мужем бл. п. Сергієм, відійшла від нас у Вічність наша Дорога, Незабутня МАТИ і БАБУНЯ
бл. п. ЯКИЛИНА ЗНАЄНКО
народжена 26-го липня 1898 р. на Полтавщині.
ПАНАХИДИ були відправлені в неділю, 30-го квітня і в понеділок, 1-го травня ц. р. в похоронному заведенні Петра Яреми.
СЛУЖБА БОЖА і ПАНАХИДА в Катедрі св. Тройці при Брум ст. і ПОХОРОН на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж. відбулись у вівторок рано, 2-го травня 1972 року.
Горем прибиті:
син — ВАСИЛЬ
невістка — МИРОСЛАВА
внучка — ЗІНА ОЛЕНА
і Рідня в Україні

ЮВІЛЕЙ УГА-УТГІ

(Закінчення зі стор. 2-ої).

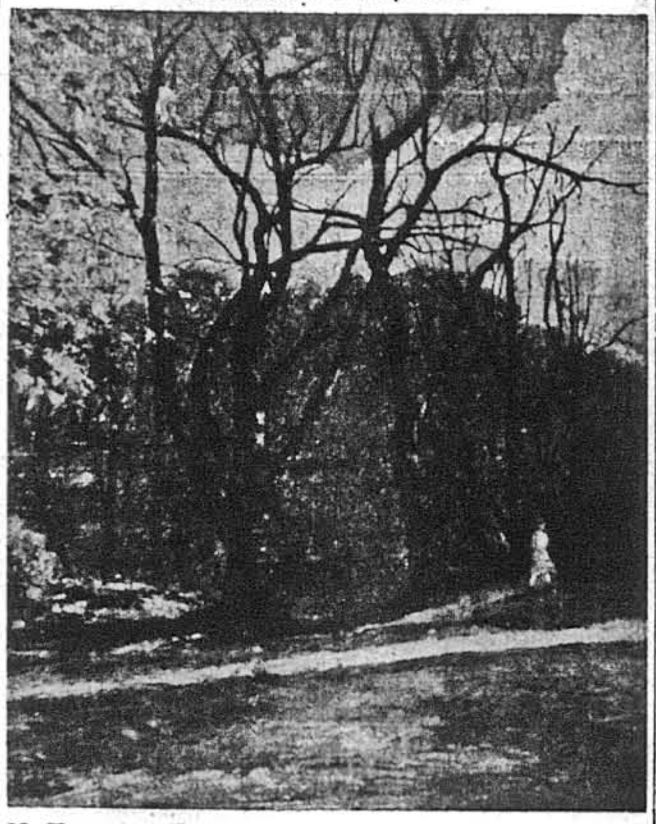
буток української нації, що його належно оцінить майбутній історик.

Основоположники УГА-УТГІ, мрією яких було цей ювілей відзначити в Києві, на великий жаль, не дожили до цих днів. Однак, відходили вони у вічність з твердою вірою, що їхню справу продовжуватимуть вихованці „Альма Матер", зорганізовані в Товаристві Абсольвентів УГА-УТГІ.

Хай же світла пам'ять усіх цих патріотів надасть ювілеєві, що відбудеться 27 травня на чужій землі, стимулу і заохоти всім його абсольвентам, науковим і громадським установам відзначити цю світлу дату достойно, громадно і з належною пошаною до тих, що всю свою працю, всю енергію віддали для майбутніх поколінь.

Українські верби в Америці

(Закінчення зі стор. 3-ої)

М. Чулаєвський — Весна йде

6 років учився малювати в учителя рисунків 2-ої клясичної гімназії в Києві, а скінчивши її, у Київській художній школі, поруч студій на фізично-математичному факультеті університету. Приятелював теж із А. Міхновським на Житомирщині, учнем Репіна. Але синові священика й свідомому українцеві годі було в 20-их р.р. в Україні спокійно студіювати, жити, працювати. 8 членів його родини згинули від большевицького терору, самого його арештували й засудили на 10 років концтаборів у Архангельській тайзі. Не любить оповідати про той похмурий період свого життя. Не любить розчулюватись над власною долею. В Америці йому теж не було розкішно, бо 20 років перевів на фізичній праці. Але хвалив собі, що було „спокійно" і тішиться, що впродовж тих 20-ти років зумів намалювати „аж" коло 200 картин, себто пересічно по 10 річно, малюючи на „вікендах" і в свята, бо малювання було йому святом. Зате, коли перейшов на скупу пенсію, то за два роки таки встиг намалювати 50 образів — які власне й покаже на своїй індивідуальній виставці у Ню Йорку 7-го травня ц. р.

Верби й липи, ставки й сільські хатини Чулаєвського такі, як були за його дитячих і молодечих років, вони в його уяві не змінились і він зображує їх вірними, а не покрученими і втисненими у якісь штудерні геометричні фігури. Зрештою, і за своїм світоглядом близько 75-тирічний мистець — консерватист. Хоч вірить в поступ, проте за здорову його основу вбачає традицію. Сантименталісти - романтики жахаються автореклями й розголосу, радше сторонять від людей, ані ж пхаються до гурту. Таким скромним і замкнутим у собі є Микола Чулаєвський. Але він вдячний Михайлові Черешньовському і Богданові Савчукові, що притягли його до Об'єднання мистців українців і що він зустрів там прихильну товариську мистецьку атмосферу, яка підбадьорила його до творчої праці.

Це третя з черги індивідуальна виставка Миколи Чулаєвського. Із стін ґалерії Літературно - мистецького Клюбу буде дивитись на відвідувачів кусень України: Хто любить яскраві кольори, боротьбу барв, хто хоче бачити щось нове, „модерне" в лапках і без лапок, той буде розчарований. Але хто спрагнений чару української „старокрайової" природи, хто в нинішньому зматеріялізова світі радий стрінутись з подихом українського сантименталізму й романтики — буде почуватись „як у себе дома".

і. к-н

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

НЕДІЛЯ, 7-го ТРАВНЯ 1972 р.

СИРАКЮЗИ, Н. Й. Місячні збори Т-ва Укр. Січ 39-ий Відд. о год. 3-ій по пол. в долішній залі УНДому. Збирання чл. вкладок: субота — год. 7-10, неділя: 12-3. Проситься вирівняти вкладки та взяти участь в місячних і окружних зборах. — Управа.

ТАРЗАН, Ч. 6742. Переробляють центр змови на клініку

Після залишення товарів, потрібних для перетворення фальшивої торговельної станиці на клініку для тубільців, окалічілих внаслідку втрати своїх правих рук, здається, що видужання Тарзана буде певне... але повільне.

Так багато тут до роботи, коли вернуться мої сили...

Чи ти думаєш, медсестро Наомі, що Тарзан швидко видужає?

Так, сотнику Чулю! При відповідному відпочинку і нашій опіці, його рана загоїться за кілька найближчих днів.

Ми допоможемо йому, щоб цей прапор став емблемою мира і приязни, що їх він так бажає всім африканським племенам. Його плян чудовий — якщо він вдасться!